

Б.А. Маліцький
директор, д-р екон. наук, проф.

Про основні результати роботи Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України в 2005 році

Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України (ЦДПН) здійснює науково-дослідні, прогнозно-аналітичні та учбово-методичні роботи згідно з наступними основними напрямками: узагальнення історичного досвіду, довгострокових тенденцій, закономірностей, проблем розвитку науки в Україні у контексті світової науки; удосконалення соціально-економічного та організаційного механізму, формування та використання науково-технічного потенціалу України, його взаємодії з науковим потенціалом зарубіжних країн; історико-наукознавчий аналіз досвіду та обґрунтування перспектив науково-технічного і соціально-економічного розвитку НАН України.

На ЦДПН ім. Г.М. Доброва НАН України покладено координацію теоретико-методичних, прикладних досліджень та розробок в галузі наукознавства та історії науки і техніки, які виконуються в установах НАН України.

У 2005 р. у Центрі працювали 75 співробітників, в тому числі 54 науковця, серед яких 5 докторів наук та 27 кандидатів наук, і, крім того, 31 сумісник, серед яких 8 докторів наук і 15 кандидатів наук. У структурі Центру функціонувало п'ять наукових відділів: історії науки і техніки; методології і соціології науки; системних досліджень науково-технологічного потенціалу; проблем інноваційного розвитку економіки; проблем діяльності та стратегії розвитку НАН України та міжгалузева лабораторія МОН та НАН України з проблем фор-

мування та реалізації науково-технічної політики України.

Протягом 2005 р. науковці ЦДПН ім. Г.М. Доброва НАН України виконували 20 науково-дослідних тем та проектів, з них 2 міжнародні та 17 національних проектів на замовлення міністерств та відомств України. Зокрема, виконувалося 7 відомчих тем; здійснювалося методичне забезпечення реалізації Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004—2006 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004. У рамках виконання програми було укладено договір з МОН України на проведення науково-дослідної роботи «Розроблення довго- і короткострокових прогнозів науково-технологічного та інноваційного розвитку»; на замовлення Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України виконувався проект, присвячений розробці стратегії переходу до економіки, заснованої на знаннях; в рамках Державної науково-технічної програми «Стратегічні шляхи розвитку науково-технічного потенціалу України» з пріоритетного напрямку «Проблеми демографічної політики, розвитку людського потенціалу та формування громадянського суспільства» виконувалося 2 проекти; у рамках Програми співробітництва НАН України з Київською міською державною адміністрацією виконувався проект, присвячений визначенню інноваційної складової науково-технічного та промислового сектору міста Києва; у підсумку конкурсу, оголошеного ДФФД в 2001 р., науковці ЦДПН

ім. Г.М. Доброва НАН України виграли низку грантів, за якими у 2005 р. виконувались 3 проекти; було продовжено роботу з реалізації міжнародного науково-дослідного проекту по лінії 6-ї РП ЄС «Дослідницький потенціал країн Чорноморського регіону».

У рамках виконання зазначених проєктів та тем було отримано наступні нові результати:

- ❖ розвинуто концептуальні засади та критеріальну базу для більш чіткого визначення зв'язку фундаментальних ідей та теорій зі змістом відповідних наукових картин світу. На основі використання нового підходу розглянуто процеси розвитку наукових знань в окремих галузях природознавства. Підготовлено розділи монографії: «Класична механіка і механістична картина світу», «Концепція поля та електродинамічна картина світу», «Принцип відмінності, кванти та квантово-релятивістська картина світу», «Перехід від неживого до живого та еволюційна картина світу».
- ❖ обґрунтовано концепцію формування і основні параметри науково-технологічного потенціалу України, адекватного вимогам знаннєвого суспільства. Видано монографію «Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації»;
- ❖ розроблено концептуальні положення та практичні заходи щодо забезпечення суспільної підтримки ідеї розбудови в Україні інформаційного суспільства, які використано у проєкті Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні;
- ❖ доведено, що інформаційний підхід, який набуває характеру цілісної загальнонаукової методології, складає умови для оцінки явищ і процесів у галузях фізичного, хімічного, біологічного, геологічного, соціокультурного знання на єдиних теоретичних засадах;
- ❖ з'ясовано, що інформатизація та інформаційна методологія в різних ареалах наукового знання стикаються з різними проблемами і перешкодами. Дослідження проблем інформатизації гуманітарних наук виявило, що гуманітарні науки для цілей інформатизації мають трансформуватись за допомогою застосування формалізації і модельного підходу. Інформатизація прикладного знання реалізується на основі застосування аксіологічної і праксіологічної складових системи знання. Особливість методологічних проблем прикладного наукового знання, яка накладає відповідні вимоги на процес його інформатизації, полягає в тому, що функціонування існуючих прикладних і технічних наук безпосередньо узгоджується з методологічним фальсифікаціонізмом, який у цих науках знаходить сферу свого предметного застосування;
- ❖ у ході виконання проєкту «Розроблення довго- і середньострокових прогнозів науково-технологічного та інноваційного розвитку» (в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку) за договором з МОН України було розпочато широкомасштабне прогнозно-аналітичне дослідження перспектив науково-технологічного та інноваційного розвитку України, сформовано експериментальний варіант системи організації прогнозування із залученням великої кількості експертів;
- ❖ на основі використання методології програми «Форсайт» удосконалено науково-методичний інструментарій та організаційно-фінансові механізми функціонування національної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку в Україні, проведено попередню прогнозу оцінку розвитку науки і технологій з 15 найважливіших напрямів із залученням понад 500 експертів,

- підготовлено проекти середньострокового і довгострокового прогнозів науково-технологічного та інноваційного розвитку;
- ❖ вдосконалено інструментарій статистичного, соціологічного, фактологічного дослідження різних аспектів функціонування академічної науки в період активних соціально-економічних трансформацій в суспільстві. Виявлено певні зміни в тенденціях кадрового, фінансового, інформаційного забезпечення наукових досліджень, а також у публікаційній активності науковців і в міжнародному співробітництві. На основі використання наукометричних методів визначено міжнародний рейтинг української науки за рівнем публікаційної активності, рівень досягнень в окремих галузях наук, складено перелік найбільш рейтингових наукових журналів. Підготовлено тексти розділів до майбутньої монографії «Національна академія наук України: перспективи і проблеми входження в європейський науковий простір», а також матеріал до книги «Науковий простір Української академії аграрних наук», що вийшла з друку в 2005 р.
- У напрямі **«Узагальнення історичного досвіду, довгострокових тенденцій, закономірностей, проблем розвитку науки в Україні у контексті розвитку світової науки»** досягнуто наступних основних результатів:
- ❖ розроблено концептуальні засади природознавства, зокрема, проаналізовано та узагальнено існуючі підходи до вивчення процесу розвитку наукових знань та запропоновано критерії до визначення фундаментальних ідей та теорій в їх зв'язку з науковими картинами світу; на основі визначених ідей і теорій написано тексти наступних розділів майбутньої монографії: «Класична механіка і механістична картина світу» (Ю.О.Храмов); «Концепція поля та електродинамічна картина світу» (А.С.Литвинко, Л.П.Пономаренко); «Принцип відносності, кванти та квантово-релятивістська картина світу» (Ю.О.Храмов, А.М.Глебова, А.С.Литвинко); «Космологічні моделі Всесвіту» (І.Б.Вавілова, А.М. Глебова, О.Ю.Колтачихіна); «Перехід від неживого до живого та еволюційна картина світу» (С.П.Руда, Ю.К.Дупленко, О.Я.Пилипчук, В.Г.Гармасар, О.В.Романець);
 - ❖ підготовлено рукопис щодо історико-культурного контексту розвитку природознавства XVII—XIX ст. (Ю.В.Павленко); складено хронологію природознавства XVII—XIX ст. (С.А.Хорошева, В.М.Гамалія, Г.Г.Костюк, О.В. Романець); підготовлено понад 500 біографічних довідок про зарубіжних вчених-природознавців — вихідців з України (С.П.Руда, Ю.К.Дупленко, Ю.О.Храмов, В.Г.Гармасар, С.А.Хорошева, В.М.Гамалія, Г.Л.Звонкова, Л.О.Клименко, О.В.Романець, Г.Г.Костюк, Л.К. Кухта);
 - ❖ підготовлено рукописи про формування й розвиток ряду наукових шкіл у галузі обчислювальної техніки, кібернетики та інформатики: школи В.М.Глушкова (Ю.О.Храмов), М.М.Амосова (О.Я.Гороховатська), О.М.Кухтенка (А.М.Глебова), К.Л.Ющенко (Л.О.Клименко), Г.Є.Пухова (С.А.Хорошева); написано 300 біографічних довідок про вчених та інженерів у цих галузях (Ю.О.Храмов, С.А.Хорошева, О.Я.Гороховатська, Г.Л.Звонкова);
 - ❖ на базі бібліометричних досліджень публікаційної активності українських вчених встановлено міжнародний рейтинг української науки, рівень досягнень в різних наукових галузях, список рейтингових наукових журналів і окреслено шляхи його підвищення (В.І. Онопрієнко);
 - ❖ конкретизовано параметри, за допомогою яких вирізняються характеристики «знання» в інформаційних

- системах від «даних», визначається межа, за якої «дані» перетворюються в «знання», а «бази даних» у «бази знань». Для рівня знань характерні такі ознаки, як наявність спеціальних процедур узагальнення і поповнення наявних у системі знань. Термін «знання» в інформатиці має такі властивості, як внутрішня інтерпретативність; структурованість, зв'язаність; семантична метричність; активність (В.І.Онопрієнко, М.В.Онопрієнко);
- ❖ доведено, що інформаційний підхід, який все більше набуває цілісного і несуперечливого методологічного утворення, складає умови для оцінки явищ і процесів у галузях фізичного, хімічного, біологічного, геологічного, соціального, психологічного знання на єдиних теоретичних засадах (В.І.Онопрієнко, Л.В.Рижко, М.В.Онопрієнко).
- У напрямі **«Удосконалення соціально-економічного та організаційного механізму, формування та використання науково-технічного потенціалу України, його взаємодії з науковими потенціалами зарубіжних країн»** отримано наступні основні результати:
- ❖ сформовано системне бачення процесів фінансування науково-технічної діяльності в Україні, для чого створено спеціальну базу даних відповідних показників (І.О.Булкін);
 - ❖ сформовано базу вітчизняних та закордонних електронних джерел із проблематики державної економічної та науково-технічної політики (І.О.Булкін);
 - ❖ проведено порівняльне дослідження законодавства країн ЄС в інноваційній галузі та розроблено рекомендації щодо запровадження окремих відповідних юридичних норм в Україні з метою побудови суспільства, заснованого на знаннях (І.О.Булкін);
 - ❖ досліджено феномен наукового простору в контексті процесів євроінтеграції (Т.В.Гончарова);
 - ❖ виконано аналіз проблем, пов'язаних зі змінами напрямів НДДКР, з врахуванням стратегічних завдань побудови екологічного суспільства в Україні, а також відповідного реформування науково-технічної та інноваційної політики (Р.В.Заєць);
 - ❖ досліджено науково-технічні аспекти екобезпеки в Україні, розроблено теоретико-методичний підхід до їх аналізу, а також пропозиції щодо підсилення профільного науково-технічного та інноваційного потенціалу на прикладі великого міста (Р.В.Заєць, М.О.Шмерего);
 - ❖ продовжено методологічний аналіз двох підходів до реформування науково-інноваційної сфери в Україні, що відповідають двом різним концепціям розвитку — копіювання ринково-споживчого суспільства або побудови екологічного суспільства, заснованого на знаннях. Визначено напрями подальших теоретичних досліджень та інноваційних розробок, орієнтовані на вирішення проблем структурної і технологічної модернізації господарських комплексів і екологічної реконструкції регіонів і міст України (Р.В.Заєць);
 - ❖ на основі даних УкрІНТЕІ досліджено динаміку НДДКР, що виконувалися в інститутах Української академії аграрних наук в 1998—2005 рр., та їх тематичний розподіл (К.О.Лузан);
 - ❖ досліджено поняття «науковий» та «науково-технічний потенціал», розроблено схему взаємозв'язків наукового потенціалу з іншими потенціалами суспільства (К.О.Лузан);
 - ❖ розроблено методичний інструментарій для соціологічного дослідження УААН з проблем реформування, комерціалізації наукових результатів та перспектив розвитку Академії в контексті переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку (Л.П.Кавуненко, К.О.Лузан);
 - ❖ на основі результатів опитування підприємств в Україні проведено ген-

- дерний аналіз стану та функціонування малих підприємств. Узагальнено оцінки підприємців щодо зовнішніх умов та основних перешкод до створення і розвитку малих підприємств (О.В.Красовська, Н.Б.Ісакова);
- ❖ на основі аналізу кредитної діяльності комерційних банків та інших фінансових інститутів України (зокрема страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, венчурних фондів) визначено ступінь їх залучення до процесу фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Доведено, що, незважаючи на значний потенціал, фінансові інститути України майже не приймають участі в інноваційній діяльності, що зумовлено насамперед відсутністю у них дієвих стимулів для здійснення такої діяльності (О.В.Красовська);
 - ❖ проведено аналіз сучасної системи підготовки та атестації наукових кадрів вищої кваліфікації (Л.С.Лобанова);
 - ❖ розроблено методика виявлення головних чинників сприятливості соціально-економічного середовища територій для інноваційного розвитку (В.М.Головатюк, В.П.Соловійов);
 - ❖ проведено проблемно-орієнтований аналіз за даними документів міжнародних організацій, динаміки перетворень в суспільстві у напрямі побудови економіки, заснованої на знаннях (В.Я.Артемова);
 - ❖ запропоновано проблемно-орієнтовану методологію формування організаційно-правового середовища інноваційного відродження радіаційно забруднених територій (О.В.Кот, В.П.Соловійов);
 - ❖ запропоновано нові підходи до оцінки інноваційної активності економіки країни і регіону на основі використання проблемно-орієнтованих індикаторів (В.А.Денисюк);
 - ❖ узагальнено досвід техніко-методичного обґрунтування інновацій, виходячи з рівня економічного розвитку та структури виробництва (В.Г.Чирков);
 - ❖ виявлено сучасну роль лізингу та франчайзінгу в економічному стимулюванні інноваційного розвитку (В.І.Терехов, В.П.Соловійов);
 - ❖ запропоновано інноваційну модель розвитку галузі будівельних матеріалів (Д.М.Лаповський);
 - ❖ проведено дослідження з метою створення концепції науково-технологічного розвитку галузі виробництва будівельних матеріалів в Україні, оцінку пріоритетних напрямків науково-технічного прогресу у галузі виробництва будівельних матеріалів в Україні (Д.М.Лаповський);
 - ❖ розроблено концептуальні положення та систему заходів щодо суспільної підтримки ідеї інформаційного суспільства для Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (В.П.Соловійов);
 - ❖ проаналізовано комплексні індикатори науково-технічного та інноваційного розвитку. Проведено узагальнення отриманих результатів. Розроблено відповідні рекомендації для органів державного управління (І.О.Булкін);
 - ❖ досліджено фактори інноваційного розвитку економіки м. Києва, розроблено пропозиції щодо реформування промислового комплексу міста на засадах інноваційної моделі розвитку, запропоновано методичні підходи щодо дослідження ринкової орієнтованості промислових підприємств міста, а також методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища міста (В.М.Головатюк);
 - ❖ розроблено методика досліджень інноваційної складової промислового комплексу м. Києва, розроблено методичні матеріали щодо підготовки і проведення моніторингу оцінки привабливості інвестиційного клімату, підготовлено та видано спеціальний випуск журналу «Наука та інно-

- вація», в якому вміщено матеріали, що розкривають головні напрямки використання інноваційних факторів розвитку промисловості міста (В.М.Головатюк);
- ❖ розроблено методологію оцінки інноваційної активності української економіки за допомогою введення інформативних додаткових показників, що визначаються на підставі державних статистичних спостережень інноваційної діяльності промислових підприємств (В.А.Денисюк);
 - ❖ з метою оцінки ефективності діяльності зі створення сучасних технологій та активізації технологічного оновлення виробництва в Україні рекомендовано ввести додаткове спостереження в наукових організаціях та промислових підприємствах щодо створення ними за участю держбюджету або за рахунок інших джерел фінансування передових виробничих технологій з їх поділом на нові в країні (за кордоном) та на принципово нові технології, поділом їх за кодами по групам та видам, поділом за кодами по сфері застосування і наданням даних за станом їх захисту як об'єктів патентного права (В.А.Денисюк);
 - ❖ на основі даних Держкомстату проведено аналіз інноваційної активності підприємств основних галузей промисловості України, який засвідчив неефективне виконання комплексної програми технологічного розвитку промисловості України, а також незначний вплив науки на українську промисловість в цілому (В.Ю.Грига);
 - ❖ рекомендовано організувати роботи з виявлення і добору найбільш актуальних винаходів національних заявників для їх подальшої комерціалізації і введення в господарський оборот шляхом формування бази даних «Перспективні українські винаходи», що має постійно поповнюватися. Включення у базу даних повинно проводитися після виконання незалежної експертизи в ДП «Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи» МОН України (В.А.Денисюк);
 - ❖ досліджено складові інноваційного розвитку промислових підприємств м. Києва та розроблено методику оцінки динаміки змін результатів інноваційної діяльності регіонів України, що використана для оцінки інноваційної активності промислових підприємств м. Києва (В.А.Денисюк);
 - ❖ обґрунтовано основний напрям діяльності інформаційно-аналітичних центрів на експертну підтримку технологічно-орієнтованих малих і середніх підприємств. Запропоновано принципи створення та функціонування центрів обміну інноваціями як засобу підтримки малих та середніх підприємств. Розроблено концептуальні засади створення типового для України центру обміну інноваціями (основні положення, структура, взаємодія з інформаційним середовищем, законодавче поле та нормативні акти) (В.П.Соловийов, В.В.Сенченко);
 - ❖ досліджено питання економіки знань, що містяться в документах деяких міжнародних організацій, зокрема в Звіті Всесвітнього банку про світовий розвиток в 1998—1999 рр. «Знання на службі розвитку», доповіді Генерального директора Економічної і соціальної ради ООН на її основній сесії (липень 2000 р.), документах ЮНЕСКО, ЄС та інших. Досліджено питання «Соціальні і гуманітарні науки в програмах ЮНЕСКО» (В.Я.Артемова);
 - ❖ проаналізовано особливості інтеграції науково-освітньої сфери України в загальноєвропейський інноваційний простір. Вивчено досвід Польщі в побудові системи інформаційно-консультативного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки (на прикладі діяльності Націо-

- нального контактного пункту та Центру трансферу технологій). Розроблено пропозиції щодо створення інноваційно-орієнтованого науково-освітнього комплексу для розв'язання актуальних соціально-економічних проблем на регіональному та галузевому рівнях (О.В.Кот);
- ❖ досліджено науково-інноваційний потенціал аграрної науки на прикладі УААН та оцінено його можливості в забезпеченні стійкого розвитку аграрної сфери в радіозабруднених регіонах (О.В.Кот);
 - ❖ запропоновано організаційно-методичний підхід щодо покращення інвестиційно-інноваційного клімату в депресивних регіонах, зокрема в екологічно неблагополучних (О.В.Кот);
 - ❖ на основі розробленої ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України методики сформовано експериментальну систему прогнозування розвитку науки і технологій із використанням великої кількості експертів, до участі в якій залучено як головні інститути за 15 тематичними напрямками 13 інститутів НАН України та 2 вузи. Організовано і методично забезпечено широкомасштабне прогнозно-аналітичне дослідження перспектив науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Б.А.Маліцький, О.С.Попович, куратори тематичних напрямів). Розроблено за допомогою цієї системи та на основі аналізу відповідей експертів попередній варіант довгострокового прогнозу розвитку науково-технологічної діяльності та середньострокового прогнозу інноваційної діяльності в Україні (Б.А.Маліцький, О.С.Попович, експертні групи вищого рівня, куратори тематичних напрямів);
 - ❖ досліджено порівняльну динаміку кадрової складової наукового потенціалу України, Білорусі та Молдови, продемонстровано, що, попри великі відмінності у формуванні науково-технологічної політики, кінцевий результат в плані втрат наукового потенціалу за останні 15 років виявляється майже тотожним (О.С.Попович, О.І.Дикусар, В.І.Прокошин, В.К.Щербін);
 - ❖ запропоновано запровадити розширене трактування поняття «соціальний капітал науки», обґрунтовано необхідність організованих дій наукової спільноти та держави для його нарощування (О.С.Попович, О.І.Дикусар, В.І.Прокошин, В.К.Щербін);
 - ❖ показано, що постійно діюча система прогнозування науково-технологічного розвитку та визначені з її допомогою пріоритети можуть відіграти роль консолідуючого начала, здатного перетворити сукупність нескоординовано діючих суб'єктів науково-технологічної та інноваційної політики, яка спирається на значною мірою хаотичний набір нормативних актів, у цілеспрямовану працюючу національну інноваційну систему країни (О.С.Попович);
 - ❖ проаналізовано ефективність використання інтелектуального потенціалу України, розроблено пропозиції щодо першочергових заходів, які мають бути здійснені державою для більш ефективного його використання з метою побудови суспільства, що базується на знаннях (Б.А.Маліцький, О.С.Попович).
- У напрямі «**Історико-наукознавчий аналіз досвіду та обґрунтування перспектив науково-технічного і соціально-економічного розвитку НАН України**» отримано наступні основні результати:
- ❖ розглянуто деякі методологічні підходи щодо визначення поняття «міждисциплінарні дослідження». Встановлено, що зазначений термін пов'язано, з одного боку, з процесами взаємодії наук — як їх інтеграції, так і диференціації, а з другого, — з особливістю об'єктів наукових досліджень та різних методологій для їх вивчення. Зроблено висновок щодо відсутності чіткого узагальнюючого визна-

- чення в науковій літературі цього терміну і запропоновано два можливі варіанти цього поняття, що ґрунтуються: перший — на методології системного аналізу, а другий — на наукометричному аналізі (Т.О.Кухтенко, Т.М.Смирнова);
- ❖ проведено порівняльний аналіз результатів соціологічних досліджень установ та наукових колективів НАНУ за 1993—2004 рр. На основі узагальнення результатів аналізу зроблено висновки щодо основних тенденцій розвитку академічної науки в Україні у зазначений вище період (Л.П.Кавуненко, К.О.Лузан, О.В.Волохова, Т.В.Гончарова);
 - ❖ проаналізовано стан та процеси відтворення наукових кадрів, розроблено рекомендації щодо більш ефективного використання потенціалу молодих вчених в Україні та за її межами (Н.Б.Ісакова);
 - ❖ проведено порівняльний аналіз результативності вчених та наукових відділів за секціями Академії наук. Виявлено основні тенденції публікаційної активності вчених та проблеми використання наукових результатів в економіці та суспільстві (В.Ю.Грига, Н.Б.Ісакова);
 - ❖ досліджено проблему фінансового забезпечення академічної науки в Україні; розглянуто структуру фінансування наукових підрозділів академічних установ та рівень задоволення науковців власним фінансовим забезпеченням. Показано, що недостатнє фінансування негативно впливає на проведення досліджень на належному рівні, заважає інтеграції українських вчених в європейський науковий простір, впливає на підготовку наукових кадрів та міжнародне співробітництво (О.В.Красовська, Н.Б.Ісакова).
- Протягом 2005 р. в ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України виконувалося 7 відомчих тем:

1. «Дослідження методологічних та історико-соціальних аспектів становлення і

розвитку інформатики в Україні» (науковий консультант — акад. НАН України І.М.Коваленко, наукові керівники — д-р екон. наук, проф. Б.А.Маліцький, д-р філос.наук, проф. В.І.Онопрієнко, д-р фіз.-мат. наук Ю.О.Храмов).

2. **«Фундаментальні ідеї і теорії сучасного природознавства: історико-культурний і світоглядний контексти»** (науковий керівник — д-р фіз.-мат. наук Ю.О.Храмов).

3. **«Соціологічний моніторинг інноваційних можливостей інститутів НАН України»** (науковий керівник — д-р філос. наук, проф. В.І.Онопрієнко).

4. **«Теоретико-методичні засади формування науково-технічного потенціалу України, що відповідає умовам знаннєвого суспільства»** (наукові керівники — д-р екон. наук, проф. Б.А.Маліцький, канд. екон.наук І.Ю.Єгоров).

5. **«Дослідження проблем комерціалізації результатів науково-технічної діяльності з метою формування умов переходу до економіки, заснованої на знаннях»** (науковий керівник — канд.техн.наук В.П.Соловійов).

6. **«Історико-наукознавчий аналіз проблем використання селективного та програмно-цільового підходу в формуванні та реалізації науково-технологічної та інноваційної політики»** (наукові керівники — д-р екон.наук, проф. Б.А.Маліцький, канд. фіз.-мат.наук О.С.Попович).

7. **«Узагальнення та систематизація результатів досліджень, отриманих в НАН України з ряду пріоритетних міждисциплінарних наукових напрямів»** (наукові керівники — д-р екон. наук, проф. Б.А. Маліцький, канд.техн.наук О.О.Грачев).

У 2005 р. в ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України виконувалися 2 проекти на замовлення зарубіжних організацій: проект по лінії 6-ї РП ЄС «Дослідницький потенціал країн Чорноморського регіону» та договір з УНТЦ «Розробка та впровадження методів оцінки діяльності науково-дослідних лабораторій НАН України на базі анкетування».

Загальна кількість розробок, впроваджених протягом звітного року, становить 14.

1. На виконання доручення віце-прем'єр-міністра України розроблено пропозиції щодо необхідності вдосконалення системи підготовки і атестації наукових кадрів, покладені в основу проекту Закону України «Про підготовку та державну атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації», який передано до Кабінету Міністрів України.

2. У межах виконання НДДКР розроблено проекти законів України та пропозиції до вже прийнятих законів. Зокрема,

- ❖ розроблено проект Закону України «Про венчурне фінансування інноваційної діяльності», який спільно з Міністерством промислової політики України передано до Кабінету Міністрів України;
- ❖ внесено зауваження щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»;
- ❖ науковці ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України взяли участь у підготовці та опрацюванні проектів законів України «Про охорону прав на наукові відкриття» (прийнято Верховною Радою України у першому читанні 14 червня 2005 р.), «Про державне регулювання трансферу технологій в Україні» (прийнято Верховною Радою України в третьому читанні 6 вересня 2005 р.), а також пропозицій та зауважень до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності»;
- ❖ на виконання доручення секретаря РНБО України від 22.11.05 р. підготовлено доповідну записку про необхідність внесення змін та доповнень до Закону України «Про інноваційну діяльність», направлені до робочої групи з підготовки матеріалів до засідання РНБО;
- ❖ підготовлено аналітичну довідку про виконання проектів, що увійшли до переліку напрямів співробітництва

НАН України з КМДА з науки і техніки, яку передано до Київської міської державної адміністрації.

3. На виконання доручення голови робочої групи з розробки Концепції реформування наукової сфери України розроблено варіант структури Концепції розвитку наукової сфери.

4. У рамках роботи робочої групи з підготовки до участі України у Всесвітній зустрічі в Тунісі з питань інформаційного суспільства підготовлено матеріали, які увійшли до Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні.

5. Розроблено пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності діяльності НАН України, пропозиції щодо вдосконалення організації фінансування інститутів НАН України, направлені до Комісії з питань подальшого підвищення ефективності діяльності НАН України.

6. За власною ініціативою підготовлено низку аналітичних та доповідних записок щодо вдосконалення системи управління науково-технологічним та інноваційним розвитком України. Зокрема:

- ❖ доповідну записку «Про необхідність невідкладного забезпечення переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку» направлено Прем'єр-міністру України та в Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій;
- ❖ підготовлено матеріали для розгляду на засіданні Кабінету Міністрів України питання про основні засади здійснення інноваційної політики, розвиток інноваційної інфраструктури та заходів щодо стимулювання розвитку венчурного фінансування в Україні;
- ❖ доповідну записку «Про невідкладні заходи щодо посилення ролі науки та технологій в економічному і соціальному розвитку України» було направлено Прем'єр-міністру України, до Верховної Ради України, ко-

мітетів Верховної Ради України з питань науки і освіти та з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій;

- ❖ доповідну записку «Про необхідність прийняття Верховною Радою України стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку економіки і розбудови знаннєвого суспільства» направлено до Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій;
- ❖ пропозиції щодо вдосконалення системи державного управління розвитком науки та інновацій направлені до Тимчасової спеціальної комісії з питань майбутнього Верховної Ради України.

7. На виконання доручення Міністерства економіки та Міністерства освіти і науки України внесено зауваження до аналітичної довідки стосовно засад фінансового забезпечення наукової сфери та пропозиції щодо вдосконалення структури бюджетного фінансування науки, які також були направлені до Президії НАН України.

8. На виконання доручення Президії НАН України розроблено пропозиції щодо стратегії сприяння поверненню з-за кордону молодих українських науковців.

9. Пропозиції щодо вдосконалення науково-організаційної діяльності України направлено до Відділення інформатики НАН.

10. Підготовлено та передано академіку-секретарю Відділення економіки матеріали про сучасний стан науково-технічної та інноваційної діяльності України.

11. Розроблено рекомендації з введення додаткового спостереження в наукових організаціях та промислових підприємствах щодо створення ними передових виробничих технологій та з підвищення ефективності комерціалізації наукових та науково-технічних робіт,

які передано до Держкомстату України та Мінпромполітики України.

12. Розроблено Кодекс наукової етики, який було винесено на обговорення учасників Першого загальнонаціонального форуму «Майбутнє науки — майбутнє України», що відбувся 8 липня 2005 р. в м. Києві.

13. За проханням Міської держадміністрації м. Донецьк розроблено пропозиції щодо створення інформаційно-аналітичної системи м. Донецьк як складової загальнодержавної інформаційно-аналітичної системи Президента України та органів державної влади України. Матеріали були передані меру м. Донецьк.

14. Наукові розробки фахівців ЦДПІН впроваджено у навчальний процес факультету економіки та менеджменту Європейського університету при підготовці навчальних планів щодо викладання дисциплін «Менеджмент», «Економіка і організація інноваційної діяльності», «Інноваційний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Менеджмент виробничої фірми», «Інвестування», а також кафедри зовнішньоекономічної діяльності Університету економіки та права «КРОК» при підготовці теми «Франчайзінг як трансфер нових міжнародних технологій».

Координаційна діяльність здійснювалась провідними вченими ЦДПІН шляхом їх участі в спеціалізованих радах по захисту дисертацій, як консультантів Комітету з питань науки та освіти Верховної Ради України, як членів Науково-методичної ради Державного департаменту з інтелектуальної власності; як членів Науково-методичної ради Державної наукової програми за напрямом «Стратегічні шляхи розвитку науково-технічного потенціалу України»; в Науковій раді Державного фонду фундаментальних досліджень; в Громадській раді при Міністерстві освіти і науки України; в експертній раді з історичних наук ВАК України; в об'єднаній робочій групі з виконання угоди України і

ЄС з питань співробітництва в сфері науки та технологій; в редакційних колегіях та радах наукових журналів: «Наука та наукознавство», «Проблеми науки», «Інтелектуальна власність», «Науково-технічна інформація», «Освіта і наука» (Болгарія), «Вісник Національного авіаційного університету», «Філософія, культурологія», «Totallogy. Постнеокласичні дослідження» та ін.

На базі ЦДПІН у 2005 році працювали 2 спеціалізовані вчені ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій: Д 26.189.01 за спеціальністю 08.02.02 — економіка та управління науково-технічним прогресом та Д 26.189.02 за спеціальністю 07.00.07 — історія науки і техніки.

На базі ЦДПІН видаються наукові журнали, які включено до переліку фахових видань ВАК України: «Наука та наукознавство» (в галузі економічних, історичних та філософських наук); «Проблеми науки» (в галузі економічних наук). На базі ЦДПІН працює методологічний семінар та наукові семінари наукових відділів.

З 2004 року спільним наказом/розпорядженням НАН та МОН України ЦДПІН призначено базовою організацією для виконання Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2005–2006 роки. Обов'язки координації при реалізації функцій базової організації, відповідальної за науково-методичний та організаційний супровід Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2004–2006 роки, були покладені на Міжгалузеву лабораторію МОН та НАН України.

На основі узагальнення анкет першого туру опитування були сформовані прогнозні оцінки розвитку найбільш перспективних технологій. Вони були покладені також в основу анкет другого туру опитування, розсилка яких розпочалася в першій половині грудня 2005 р. Опрацювання їх і подальше уточнення науково-технологічних пріоритетів буде

завершено в процесі виконання другого етапу роботи.

Постійно діюча система прогнозування має стати тим механізмом, за допомогою якого в державі мають визначатись і уточнюватись пріоритетні напрями науково-технологічної та інноваційної діяльності, визначатися рейтинг та рівень актуальності наукових та інноваційно-технологічних завдань, які потребують особливої уваги і державної підтримки, тобто на практиці реалізуватись селективний принцип у формуванні науково-технологічної та інноваційної політики.

ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України був організатором і співорганізатором наступних міжнародних наукових конференцій: «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки» (15 березня, м. Київ), «Знаннєве суспільство: нові виклики науці та вченим» (24–26 листопада, м.Київ) та українсько-польських семінарів «Адаптація європейського досвіду підтримки інновацій в регіонах України» (30 листопада – 1 грудня, м. Київ), «Європейська мобільність для українських освітян та науковців» (30 листопада, м. Київ)

У рамках інформаційно-консультаційного забезпечення роботи Національного контактного пункту 6-ї РП ЄС на базі ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України було проведено низку методичних семінарів для українських науковців «Нові конкурси Європейського Союзу для українських вчених» за секціями: «ІНКО» та «Громадяни і суспільство, засноване на знаннях».

Науковці ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України є авторами і співавторами наступних особистих та колективних монографій:

Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації. — К.: Фенікс, 2005. — 246 с.

Щербань Т.О. Тимофій Дмитрович Флоринський. 1854—1919. — Київ: Наук. думка, 2005. — 200 с.

R&D Priorities in Innovation Policy and Financing in Former Socialist Countries (Published in cooperation with NATO Public Diplomacy Division), edited by Walter Leal Filho and Plamen Gramatikov. — IOS Press, the Netherlands, Series V. Science and Technology. — Vol. 46. — 207 p. (Серед авторів: **О.С.Попович**, **Л.П.Кавуненко** «Identification of S&T and Innovation Priorities and Real Policy of a State: The Case of Ukraine», p. 129—135; **О.В.Красовська** «An Overview of the Main Issues in Innovation Financing in Ukraine», p. 57—60).

Економічний глобалізм: розвиток та зростання / За заг. ред. В.В. Рокочої. — К.: Таксон, 2005. — 320 с. (серед авторів: В.І.Терехов «Економічна конкуренція і лібералізація національних товарних ринків», с.92—121).

В.А.Вергунов, З.П. Кірпаль, В.О.Круть, В.С.Гончаров, К.О. Лузан. Науковий потенціал Української академії аграрних наук / За ред. М.В. Зубця. — К.: Держ. наук. с.-г. б-ка УААН; Аграрна наука, 2005. — 176 с. (серед авторів К.О. Лузан).

Крім того, співробітниками ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України видані наступні публіцистичні праці:

Моисеев В.В. Его имя носят самолеты. — К.: КВИЦ, 2005. — 394 с.

Галузінська В.С., Ситник К.М. Ботанічні зошити, або дванадцять подорожей у світ рослин. — К: Академперіодика, 2005. — 310 с.

У 2005 р. ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України брав участь в різних формах міжнародного науково-технічного співробітництва з наступних основних напрямів діяльності: інтеграція України в міжнародну наукову систему; порівняльний аналіз науково-технічного потенціалу країн — членів Організації чорноморського співробітництва; стратегія науково-технічної політики; організація і фінансування наукових досліджень; державне регулювання і підтримка інноваційної діяльності; малий інноваційний бізнес; трансфер технологій; аналіз і статистика науки; історія науки і техніки.

У рамках міжнародного міжакадемічного співробітництва ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України виконував у 2005 р. науково-технічні проекти разом із Міжнародним науково-освітнім центром НАН Республіки Вірменія, Центром системного аналізу та стратегічних досліджень НАН Білорусі, Президією АН Грузії з питань дослідження науково-технічного потенціалу НАН України та АН Грузії, Угорським інноваційним центром з питань розвитку науково-технічних індикаторів щодо вимірювання науково-технічної та інноваційної політики.

У рамках 6-ї РП ЄС ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України продовжує виконувати проект спільно з Міжнародним центром чорноморських досліджень (Афіни, Греція) та науковим центром (Відень, Австрія) «Дослідницький потенціал країн Чорноморського регіону».

У 2005 р. було розроблено науково-методичний інструментарій дослідження, проведено експертне опитування керівників наукових установ та представників органів управління наукою в Азербайджані, Вірменії, Молдові та Україні. Підготовлено звіт про розвиток наукової системи України.

У рамках державної програми з міжнародного науково-технічного співробітництва ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України виконує проект «Створення центрів обміну інноваціями для активізації науково-технічного та інноваційного співробітництва між Україною та Республікою Молдова» спільно з Вищою радою з науки та технологічного розвитку Республіки Молдова та бізнес-інкубатором «Елери Инк» (м. Кишинів).

У 2005 році ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України продовжував організаційно-методичну роботу зі створення в Україні регіональних контактних пунктів для підвищення ефективності участі українських учених у проектах 6-ї РП ЄС, а також роботу по залученню за-

рубіжних фахівців для передачі позитивного закордонного досвіду ефективної співпраці з ЄС. Так, спільно з Національним контактним пунктом Польщі з європейських дослідницьких програм організовано та проведено два семінари: «Адаптація європейського досвіду підтримки інновацій в регіонах України», «Європейська мобільність для українських освітян та науковців», участь в яких взяли понад 100 науковців з різних установ України.

У липні 2005 р. ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України започаткував проєкт з Науково-технологічним центром в Україні (УНТЦ) щодо розробки та впровадження методів оцінки діяльності науково-дослідних лабораторій НАН України. У ході виконання проєкту було розроблено організаційно-методичне забезпечення (анкети для завідувачів науково-дослідних підрозділів НАН України та директорів інститутів). Узгоджено з УНТЦ список наукових установ, що підлягають анкетуванню.

З жовтня 2005 року ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України є одним з виконавців міжнародного проєкту щодо створення Міжнародного науково-технологічного центру з питань організаційного, інформаційного та експертного забезпечення співробітництва СНД в інноваційній сфері. Проєкт виконується при сприянні російського науково-дослідного інституту — Республіканського дослідницького науково-консультативного центру експертизи.

У 2005 році ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України продовжував співпрацю з Посольством Китаю та корпунктом всекитайської газети «Наука і техніка». Зокрема, науковці ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України зустрічалися з представниками Посольства Китаю та корпункту всекитайської газети щодо обговорення можливостей співпраці. Було підготовлено пропозиції щодо науково-технічного співробітництва науковців Китаю та ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України в галузі наукознавства.

У рамках виконання меморандуму про науково-технічну співпрацю з Національним інститутом науково-технологічної політики і стратегічних досліджень Міністерства науки і технології В'єтнаму 2 наукових співробітника ЦДПІН (Л.П.Кавуненко, О.С.Попович) перебували у Ханой (В'єтнам) та зустрічалися з представниками Міністерства науки і технології та Наукової ради В'єтнаму, а також взяли участь в міжнародному семінарі та виступили з доповідями.

Протягом 2005 р. було отримано гранти від ЮНЕСКО та ЮНЕСКО-РОСТЕ на організацію міжнародних симпозіумів «Наука та вчені в знаннєвому суспільстві» та «Молоді вчені і наступність поколінь в науці» та «круглого столу» «Роль фізики і фізиків у розвитку наукових знань про природу і суспільство», які було проведено в рамках міжнародної конференції «Знаннєве суспільство: нові виклики науці та вченим», що відбулася 24—26 листопада 2005 р. Організаторами міжнародної конференції виступили: Міжнародна асоціація академій наук (МААН); Венеціанський офіс ЮНЕСКО — Регіональне бюро з питань науки для Європи (ЮНЕСКО-ROSTE); Національна академія наук України; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України.

Науковими керівниками конференції були: академік НАН України Б.Патон — президент МААН, президент НАН України, Х.Мур — директор ЮНЕСКО-ROSTE, професор Б.Маліцький — директор ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України.

На конференцію було запрошено президентів академій наук, які входять до МААН; представників ЄС, ЮНЕСКО, ЮНЕСКО-ROSTE, Науково-технологічного центру в Україні, Британської ради в Україні та інших міжнародних організацій; науковців та організаторів науки країн Центральної та Східної Європи, СНД. У роботі симпозіуму взяли участь 197 осіб, серед яких 125 офі-

ційних учасників (науковців та спеціалістів), які виступали на пленарних засіданнях і брали участь в дискусіях на «круглому столі», а також 72 запрошених — офіційних осіб з різних міністерств та відомств, що відповідають за розвиток науки в Україні.

Учасники та запрошені представляли на конференції 15 країн, зокрема Азербайджан, Вірменію, Білорусь, Угорщину, В'єтнам, Німеччину, Грузію, Казахстан, Молдову, Польщу, Румунію, Таджикистан, Чехію, Росію і Україну.

Учасниками конференції розроблено рекомендації з питань подальшого розвитку науки і використання наукових знань в країнах з перехідною економікою. Ці рекомендації надіслано до Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств.

13 співробітників ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України взяли участь в міжнародних конференціях та семінарах, які відбулися за межами України. У 2005 р. було 31 відрядження науковців ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України до 12 країн світу: Австрії — 1, Бельгії — 3, Греції — 2, Італії — 3, Канади — 1, Китаю — 1, Німеччини — 3, Польщі — 4, Росії — 8, Угорщини — 3, Швеції — 1, Швейцарії — 1.

Протягом 2005 р. в ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України перебувало 59 іноземних фахівців з 17 країн світу: Азербайджан — 2, Білорусь — 7, Бельгія — 1, В'єтнам — 1, Вірменія — 2, Грузія — 2, Казахстан — 1, Молдова — 2, Німеччина — 1, Польща — 12, Росія — 22, Румунія — 1, Таджикистан — 1, Угорщина — 1, Узбекистан — 1, Чехія — 1, Японія — 1.

У 2005 р. ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України був також співорганізатором міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки» (Автономна Республіка Крим, Алушта, вересень). У роботі конференції взяли участь понад 150 науковців з України, а також вчені з Польщі, Росії, Білорусі, Молдови, Нідерландів.

Науковці ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України в звітний період брали участь в 53 міжнародних конференціях і семінарах, опубліковано за кордоном 12 наукових статей. 2 співробітника ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України є членами Європейської асоціації з еволюційної економіки (ЕАЕРЕ) (Єгоров І.Ю., Кавуненко Л.П.), 4 — членами Європейської асоціації досліджень науки і технологій (ЕАSST) (Єгоров І.Ю., Кавуненко Л.П., Онопрієнко В.І., Ісакова Н.Б.). Єгоров І.Ю. — експерт Комісії ООН для Європи, експерт ЄС з програми ТЕМПУС-III та член виконавчого комітету міжнародної організації дослідників з країн Центральної Європи «Будапештський форум». Лобанова Л.С. — член Всеукраїнської асоціації гендерних центрів, член Європейської міжнародної дослідницької та освітньої програми IRENE (Нідерланди), член Асамблеї жіночих організацій СНД при UNISEF, голова ВГО «Всеукраїнський жіночий центр інформації та соціально-економічної адаптації». Маліцький Б.А. — член редколегії міжнародного журналу «Освіта і наука» (Болгарія).

ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України є співзасновником Закритого акціонерного товариства «Трускавецький валеологічний інноваційний центр» (ЗАТ ТВІЦ), зареєстрованого у 1997 р. Основні напрямки діяльності ЗАТ ТВІЦ: створення сприятливих умов для впровадження і використання нових технологій лікування, оздоровлення, рекреації в умовах курорту Трускавець. У 2005 р. ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України брав участь в роботі Ради засновників з питань інноваційного розвитку спеціальної економічної зони курортотопісу Трускавець, в якій ЗАТ ТВІЦ є органом господарського управління та розвитку.

Згадана підприємницька структура створена в результаті проведення ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України науководслідних робіт в галузі організації ринкових структур науки. На прикладі діяльності цих експериментальних інновацій-

них центрів відпрацьовуються методичні підходи до створення системи їх науково-го супроводу.

ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України спільно з асоціацією «Українська федерація з інформатики та системного аналізу» (УФІСА) проводить наукові дослідження в галузі інноваційного розвитку економіки України, розробки науково-методологічних засад та організаційних механізмів комерціалізації науково-технічних результатів, моделювання макроекономічних, соціальних та екологічних процесів, впровадження сучасних інформаційних технологій навчання.

З 1997 року у структурі ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України функціонує міжгалузєва лабораторія МОН і НАН України з проблем формування та реалізації науково-технологічної політики України. Основні напрями роботи лабораторії: моніторинг стану науково-технологічного потенціалу України та розробка пропозицій щодо підвищення його ролі у розв'язанні найважливіших соціально-економічних та виробничих завдань; аналіз відповідності нормативно-правової бази цілям державної науково-технологічної політики, розробка пропозицій щодо її вдосконалення; вивчення практики функціонування нових інноваційних структур, узагальнення їх досвіду та розробка пропозицій щодо подальшого вдосконалення їх діяльності, більш широкого розповсюдження в регіонах України; аналіз досвіду організації наукових досліджень та інноваційної діяльності в розвинених країнах та державах з перехідною економікою, співставлення розробленої з цією метою нормативно-правової бази з відповідним законодавством України; аналітичний супровід міжнародного співробітництва в науково-технологічній сфері, розробка пропозицій щодо підвищення його ефективності.

У 1998 р. спільним наказом-розпорядженням колегії Міносвіти України та Президії НАН України створено спільну кафедру інноватики Дрогобицького держ-

університету ім. І.Франка та ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, основними напрямками діяльності якої є: підготовка кадрів та виконання науково-дослідних робіт з основ інноватики, валеологічної інноватики, психолого-педагогічної інноватики. У 2005 р. співробітниками ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України та кафедри інноватики проводилась робота по вдосконаленню навчальних програм з інноватики і впровадженню їх в навчальний процес держуніверситету.

Аспіранти та здобувачі кафедри історії науки і техніки при Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» проходять стажування у відділі історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України.

З 2001 р. ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України проводить роботу по підвищенню кваліфікації фахівців з менеджменту інноваційної діяльності згідно з ліцензією МОН України на підвищення кваліфікації 140 фахівців (щороку) з менеджменту інноваційної діяльності. Науковцями ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України розроблено навчально-методичний комплекс з курсу підвищення кваліфікації цих фахівців. Проведено семінари по підвищенню кваліфікації керівного складу підприємств, організацій та установ на замовлення Міністерства промислової політики України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.

Згідно з розпорядженням Президії НАН України ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України доручено методичну підтримку створення в Україні регіональних контактних пунктів щодо сприяння участі українських вчених в роботі 6-ї РП з досліджень Європейського Союзу. У 2005 р. фахівці ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України брали участь в проведенні консультаційних заходів з цього питання в Білостоці, Белхатові (Польща), Києві, Львові, Донецьку, Алушті (Україна).

ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України призначено базовою організацією та координатором виконання міжнародного

науково-технічного проекту по лінії 6-ї РП ЄС «Дослідницький потенціал в країнах Чорноморського регіону».

У 2005 р. захистили дисертації наукові співробітники Звонкова Г.Л. та Клименко Л.О – на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки; аспіранти Головка Г.Г. та Попович З.О. – на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.02.02 – економіка та управління науково-технічним прогресом.

На 01.01.2006 р. в аспірантурі ЦДПІН НАН України навчалося 19 осіб, в докторантурі – 5. У 2005 р. до аспірантури було прийнято 5 осіб на денну форму навчання. Закінчили аспірантуру 4, з них – 3 аспіранти з відривом від виробництва, 1 – без відриву від виробництва. За розподілом на роботу до ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України направлено 2 особи. До докторантури ЦДПІН зараховано 2 особи, закінчила 1 особа. Один співробітник ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України проходив у 2005 р. стажування в Польщі (Національний контактний пункт та Центр трансферу технології).

У ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України проводились заходи, спрямовані на відновлення та активізацію роботи з науковою молоддю згідно з розпорядженням Президії НАН України. Зокрема, науковий семінар для аспірантів за програмою, складеною провідними вченими, які проводять його за графіком – 2 рази на місяць. Відвідування семінару для аспірантів і молодих вчених обов'язкове і враховується при щорічній атестації. Результатом цієї роботи є друкування статей за темами дисертацій і їх виступи на семінарах, конференціях, симпозиумах, що проводяться ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України або іншими науковими установами. Щорічно проводяться академічні читання, присвячені пам'яті видатного вченого, засновника ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, член-кор. НАН України Г.М.Доброва із залучен-

ням до участі молодих вчених і аспірантів ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України. У листопаді 2005 р. проведено міжнародну конференцію «Знаннєве суспільство: нові виклики науці та вченим», в якій взяли участь молоді вчені та аспіранти. Виступи на ній стали своєрідним звітом науковців і аспірантів з наукової роботи за рік. Доповіді виступаючих на конференції співробітників і аспірантів надруковано в додатку до міжнародного наукового журналу «Наука та наукознавство». 30 листопада – 1 грудня 2005 р. на міжнародному семінарі «Адаптація європейського досвіду підтримки інновацій в регіонах України» виступили з доповідями та повідомленнями науковці та аспіранти ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України. У ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України створено постійно діючу комісію по роботі з науковою молоддю на чолі з заступником директора з наукової роботи канд. техн. наук Соловйовим В.П. У поточному році на засіданні вченої ради питання результативності наукової роботи молодих вчених розглядалися щоквартально.

Молоді вчені та аспіранти ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України постійно беруть участь у конкурсах на здобуття персональних стипендій для молодих вчених і премій імені видатних вчених. У 2005 р. в ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України працювали і навчалися 2 стипендіата Президента України і 3 стипендіата НАН України.

З метою забезпечення матеріально-технічної бази досліджень у звітному році було закуплено офісної техніки та персональних комп'ютерів на суму 42,9 тис. грн., в тому числі за рахунок базового бюджетного фінансування на суму 15,5 тис. грн., за позабюджетні надходження – 27,4 тис.грн.

У ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України проводиться робота через мережу Інтернет з міжнародними базами даних, налагоджено обмін інформацією з провідними центрами світу, що дозволяє вченим центру користуватися в своїх

дослідженнях міжнародним досвідом з питань економіки, науки та інновацій. У ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України працює локальна мережа Інтернет.

З метою покращення стану інформатизації установи необхідно розширювати використання мережі Інтернет, що в свою чергу потребує забезпечення установи персональними комп'ютерами. У 2005 році розпочато роботу по створенню власної веб-сторінки ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, що дасть можливість інформувати наукову спільноту про проведені дослідження та отримані наукові результати.

У 2005 р. колектив ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України збільшив обсяги виконаних робіт. Активізувалась співпраця з державними органами управління наукою та з громадськими науковими організаціями, а також координаційна діяльність з проблеми досліджень та розробки пропозицій щодо розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, сприятливості економіки до технологічних та організаційних нововведень.

Проте в звітному періоді недостатньо використано творчі можливості науковців ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України в зв'язку з наявністю окремих труднощів і недоліків в роботі колективу. Зокрема, це стосується недостатньої активності з підвищення кваліфікаційного рівня наукових кадрів, обмеженості доступу до сучасних інформаційних джерел, недостатності фінансового забезпечення для проведення соціологічних досліджень та організації моніторингу науково-технічного розвитку на основі експертних оцінок. Дефіцит коштів не дозволяє також своєчасно та в повному обсязі публікувати та розповсюджувати результати наукових досліджень. Гострою проблемою для ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України залишається нестача робочих приміщень.

У наступному році передбачається здійснити заходи, які мають сприяти подоланню вказаних труднощів, поліпшенню якості кадрового потенціалу, створен-

ню більш сприятливих умов для підвищення ефективності його використання.

У подальшому важливої уваги буде приділено питанням якісного оновлення складу науковців ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України за рахунок підвищення ефективності роботи аспірантури і докторантури, а також посилення співробітництва фахівців ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України з вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Передбачається забезпечити більш активне використання величезного досвіду та знань академічної еліти України при дослідженні наукознавчих проблем розвитку сфери наукової та інноваційної діяльності, розробці рекомендацій і прогнозів щодо ефективного залучення наукових знань до економічного розвитку шляхом створення постійно діючого інституту вищих експертів в галузі організації науки та інновацій на громадських засадах.

У перспективі зусилля науковців ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України будуть спрямовані на поглиблення фундаментальних досліджень актуальних проблем наукознавства та історії науки і техніки, підвищення рівня обґрунтованості пропозицій щодо вдосконалення державної науково-технологічної та інноваційної політики, розробки ефективних моделей розвитку економіки України на сучасному етапі. Ця стратегія має бути реалізована за рахунок активної участі ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України у виконанні пріоритетних державних програм, проектів Державного фонду фундаментальних досліджень, виконання інших науково-дослідних робіт.

І в подальшому особлива увага буде приділятися питанням поліпшення якісного складу науковців ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України за рахунок підвищення ефективності роботи аспірантури і докторантури, зокрема буде приділено посилену увагу підготовці кандидатів та докторів наук з числа співробітників ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України.